

دانشگاه علوم پزشکی شهر کورد

مصرف خود سرانه آنتی بیوتیک و عواقب آن

سازمان غذا و دارو

آنتی بیوتیک ها (یا در اصطلاح عموم چرک خشک کن ها) در بین داروهای امروزی، بیشترین داروهای تجویزی هستند. آنتی بیوتیکها از طریق کشتن میکروبها یا توقف تکثیر آنها با عوامل بیماریزا مقابله میکنند. پنی سیلین، اولین آنتی بیوتیکی بود که بطور تصادفی از محیط کشت کپک کشف شد. امروزه متجاوز از ۱۰۰ آنتی بیوتیک مختلف وجود دارد که پزشک برای درمان ناراحتی های کوچک تا عفونت های تهدیدکننده حیات از آنها استفاده میکند، ولیکن اگر نابجا مصرف شوند بسیار خطرناک خواهند بود. با شناخت اهمیت مصرف بجا و نابجای آنتی بیوتیکها، شما می توانید به سلامتی خود و خانواده خود کمک کنید .

هرچند برخی آنتی بیوتیکها علیه انواع گسترده ای از عفونتها مؤثر هستند ولی مهم است بدانیم هر آنتی بیوتیکی تمام عفونتها را نمیتواند درمان کند و نیز آنها فقط علیه عفونتهایی بکار میروند که توسط باکتریها، قارچ ها و انگل های بیماریزا بوجود آمده باشند و علیه بیماریهای ویروسی مثل سرماخوردگی و آنفولانزا تاثیری ندارند. بهترین کاری که شما میتوانید در این مواقع انجام دهید این است که اجازه دهید سرماخوردگی و آنفولانزا، دوره خود را که گاهی ۲ هفته ممکن است طول بکشد، طی کند و فقط علائم را تسکین دهید. اگر بیماری شما طی ۲ هفته بدتر شد یا شروع به بهبود نکرد جهت بررسی بیشتر به پزشک مراجعه کنید .

بیماریهای زیر در اکثر موارد علت ویروسی دارند :

سرماخوردگی (گرفتگی بینی، گلودرد، عطسه، سرفه، سردرد)، آنفولانزا (تب، لرز، بدن درد، سردرد، گلودرد، سرفه خشک) و انواعی از سرفه

و بیماریهای زیر در بیشتر مواقع علت باکتریایی دارند :

عفونتهای گوش، عفونتهای شدید سینوسها (که ۲ هفته یا بیشتر طول بکشد) و عفونت ادراری

۳۳۳۳۲۹۱۰

۱۴۹۰

۳۳۳۳۵۵۱۱ و ۳۳۳۴۲۴۱۳

معاونت غذا و دارو

مرکز اطلاع رسانی داروها و سموم

اداره نظارت بر دارو و مواد مخدر

تجویز آنتی بیوتیکها تنها توسط پزشک :

تنها پزشک است که میتواند از بین انواع مختلف آنتی بیوتیکها، آنتی بیوتیک مؤثر بر بیماری شما را تشخیص دهد. بعنوان مثال اگر شما عفونت گوش داشته باشید، پزشک تشخیص میدهد که چه نوع از باکتریها اغلب میتواند باعث عفونت گوش شود. اگر عفونتی باشد که بتواند توسط گونه های مختلفی از باکتریها ایجاد شود یا توسط باکتریهایی ایجاد شود که قابل پیش بینی نباشد که به چه آنتی بیوتیکی حساس است ، آزمایشگاه نمونه هایی از خون، ادرار یا نسج فرد بیمار را میگیرد و از طریق تکنیک های خاصی مثل رنگ آمیزی یا کشت به تشخیص باکتریهای ایجاد کننده عفونت و یا تعیین حساسیت آنها به آنتی بیوتیکها کمک میکند. عوامل مؤثر دیگر در انتخاب آنتی بیوتیک از طرف پزشک، اطلاع از سابقه حساسیت بیمار به یک آنتی بیوتیک خاص، قیمت دارو، زمانبندی دوز دارو، عوارض عمومی دارو، سن بیمار، بقیه داروهای که فرد دریافت میکند و محل اکتساب عفونت در جامعه است، مثلاً اینکه آیا بیمار در خانه سالمندان زندگی میکند یا نه، زیرا باکتریهای متفاوتی در این گونه محیط ها میتوانند عامل بیماری باشند.

ولیکن استفاده از آنتی بیوتیکها در بیماریهای ویروسی :

• عفونت را درمان نمیکند .

• مانع از سرایت بیماری نمیشود .

• حال بیمار را بهتر نمیکند .

• ممکن است عوارض جانبی خطرناک داشته باشد .

• باعث گسترش مقاومت آنتی بیوتیکی میشود .

مقاومت آنتی بیوتیکی چیست؟

آنتی بیوتیکها از طریق مقابله با عوامل بیماریزا باعث بقای زندگی میشوند، اما بعضی باکتریها آنقدر قوی میشوند که میتوانند مقابل این داروها مقاومت کنند و در نتیجه داروها بخوبی عمل نکنند، این یعنی مقاومت آنتی بیوتیکی. در این صورت انواع قویتر باکتریها کشته یا متوقف نمیشوند، بلکه میمانند، رشد میکنند و گسترش پیدا میکنند. این بار دیگر باکتریها سخت تر کشته یا متوقف میشوند.

مقاومت آنتی بیوتیکی یکی از مهمترین معضلات بهداشتی جامعه امروز است. این مسئله بطور آشکار باعث خطر برای افرادی میشود که عفونت ساده ای داشته و در صورت درمان تحت نظارت پزشک میتوانند بخوبی بهبود یابند، اما با مصرف نابجای آنتی بیوتیک در دفعات قبل باعث بی تاثیر شدن این داروها شده اند.

• زمانی که آنتی بیوتیک نتواند تاثیر کند باعث :

• بیماری طولانی تر

• بیماری پیچیده تر

• مراجعه متعدد به پزشک یا حضور طولانی در بیمارستان

• نیاز به داروهای گرانتر و سمی تر

• و چه بسا عفونت های مقاوم منجر به مرگ شود .

فقط خود بیماران تنها کسانی نیستند که از این نتیجه رنج میبرند، بلکه افراد سالم جامعه هم ضربه خواهند خورد. باکتریهای مقاوم به سرعت بین اعضای خانواده، همکلاسی ها و همکاران گسترش خواهد یافت و سلامت افراد جامعه با گونه بیماریزای جدیدی که به سختی و با هزینه زیاد درمان میشود، تهدید خواهد شد. بنابراین :

استفاده بیش از حد یا نادرست از آنتی بیوتیکها،

یعنی مشارکت در گسترش مقاومت در باکتریها

راهکار مقابله با مقاومت آنتی بیوتیک :

• در صورت داشتن بیماری ویروسی از پزشک تقاضای آنتی بیوتیک نکنید و پزشک را برای تجویز آنتی بیوتیک تحت فشار قرار ندهید .

• دوره درمان را حتی در صورت بهبودی کامل کنید، در غیر اینصورت باکتری ها بطور کامل از بین نمیروند و باکتریهای باقیمانده باعث عفونت مجدد میشوند که ممکن است این بار مقاوم شده و دیگر به آنتی بیوتیکها جواب ندهند .

• داروهای باقیمانده را دور بریزید و برای روز مبادا ذخیره نکنید ، زیرا آنتی بیوتیک تجویزی روی همان عفونت بخصوص مؤثر و صرفاً برای شما در آن ایام تجویز شده است .

• دارو را در ساعات معین شده توسط پزشک یا داروساز مصرف کنید. آنتی بیوتیک زمانی مؤثر خواهد بود که بطور منظم مصرف شود .

• آنتی بیوتیکهای خود را به دیگران پیشنهاد نکنید حتی اگر علائم شما یکسان باشد، زیرا ممکن است برای بیماری آنها مناسب نباشد. دریافت داروی اشتباه ممکن است درمان صحیح را به تاخیر بیندازد و باکتریها در این فاصله تکثیر پیدا کنند .

• در مورد نحوه مصرف صحیح آنتی بیوتیکها با پزشک یا داروساز مشاوره کنید. مصرف نادرست آنها میتواند جذب آنها را تحت تاثیر قرار داده و باعث کاهش یا حذف اثر آنها شود .

• در صورت فراموش کردن دوز مصرفی یا اشتباه در مصرف، با پزشک یا داروساز مشاوره کنید.

زمانی که شما آنتی بیوتیک را بدرستی مصرف کنید، بهترین کار را برای سلامت خود ، خانواده و اطرافیان انجام داده اید .

نکات مورد توجه در مصرف آنتی بیوتیک

• تمام داروهای تجویز شده در نسخه باید توسط بیمار دریافت شود و مقدار و مدت آن دقیقاً رعایت گردد تا عفونت کاملاً ریشه کن گردد.

• راهنمایی های روی برچسب دارو مورد توجه کامل قرار گیرد و دارو سر ساعت مصرف گردد.

• برخی آنتی بیوتیکها بصورت محلول یا سوسپانسیون هستند و باید قبل از مصرف شیشه تکان داده شوند تا مقدار لازم از آنتی بیوتیک به بدن بیمار ، برسد، آنتی بیوتیکها باید در یخچال نگهداری شوند تا از تجزیه آن ها جلوگیری بعمل آید.

• روش آماده سازی پودرهای آنتی بیوتیک را از داروساز سؤال کنید .

• هنگام مراجعه به پزشک او را در جریان مسایلی مانند حساسیت دارویی، رژیم غذایی بخصوص، بارداری یا شیردهی و داروهایی که مصرف می کنید قرار دهید.

• عوارض جانبی آنتی بیوتیکها عمدتاً شامل ناراحتی های ملایم گوارشی، تهوع، اسهال یا مدفوع نرم است. بعضی آنتی بیوتیکها ممکن است باعث حساسیت به نور آفتاب شوند .

• در صورت داشتن عوارضی مانند استفراغ، اسهال آبی شدید، دردهای شکمی شدید، پلاکهای سفید بر روی زبان، وجود ترشح یا خارش واژن (ناحیه تناسلی خانمها) با پزشک تماس بگیرید

• بعضی افراد به بعضی گروههای آنتی بیوتیکها (عمدتاً گروه پنی سیلین ها) حساسیت دارند ، در این صورت پزشک در صورت آگاهی، آنتی بیوتیک آن گروه را تجویز نخواهد کرد. علائم حساسیت شامل

جوشهای ریز قرمز، خارش، کهیر، ورم لب، صورت و زبان و موارد شدیدتر مثل سختی در تنفس و کاهش فشار خون می باشد .

در خانمها ، علاوه بر موارد فوق باید به نکات زیر توجه شود :

• ممکن است مصرف آنتی بیوتیک منجر به عفونت قارچی واژن شود، علت این مساله این است که در اثر مصرف این داروها، باکتریهای معمول که در واژن زندگی می کنند، کشته میشوند و در نتیجه قارچ سرعت رشد میکند. علائم شامل یکی یا بیشتر از این حالتهاست:

خارش ، سوزش ، درد در زمان نزدیکی و ترشحات واژن

• مصرف آنتی بیوتیک ها منجر به کم شدن تاثیر قرصهای خوراکی جلوگیری از بارداری میشود و لازم است در طول دوره درمان با آنتی بیوتیک از روشهای دیگر ضد بارداری استفاده شود که در این موارد باید از داروساز یا پزشک مشاوره بگیرید .